

Podpora a rozvoj využívania obnoviteľných zdrojov energie v SR

Obnoviteľné zdroje energie (OEZ) sú perspektívne energetické zdroje domáceho pôvodu, osobitne energia z vody, biomasy a geotermálna energia, ktorej výroba má minimálny dopad na životné prostredie. Takúto informáciu môžeme nájsť v dokumente Energetická politika Slovenskej republiky, ktorú prijala vláda Slovenskej republiky uznesením č. 5 v januári r. 2000.

Energetická politika SR je založená na troch základných pilieroch:

- Príprava na integráciu do vnútorného trhu Európskej únie.
- Bezpečnosť zásobovania energiou.
- Trvalo udržateľný rozvoj.

Rozvoj využitia obnoviteľných zdrojov energie (patrí sem slnečná, geotermálna, vodná a veterná energia, ako aj energia z biomasy a odpadu) je jednoznačne v súlade s týmito prioritami a pozitívne sa prejaví v národnom hospodárstve SR vo viacerých dimenziách, ako je napríklad:

- zvýšenie úrovne zhodnotenia domácich zdrojov energie;
- zníženie závislosti od dodávok energie zo zahraničia, ktoré v súčasnosti pokrývajú cca 90 % z celkovej spotreby primárnych zdrojov energie;
- zlepšenie zahraničnej obchodnej bilancie, pretože na celkovom dovoze sa dovoz primárnych zdrojov energie podieľa takmer 20 %;
- zvýšenie bezpečnosti a spoľahlivosti dodávok energie;
- zníženie emisií skleníkových plynov, ktoré sa dosiahne zmenou štruktúry zdrojov energie, čo má pozitívny vplyv na životné prostredie;
- zvýšenie ekonomických aktivít, vytváranie nových výrobných programov a ponuka nových pracovných príležitostí priamo ovplyvní tvorbu hrubého domáceho produktu a prispeje k zlepšeniu životnej úrovne tak jednotlivcov, ako aj celej spoločnosti.

Správne umiestnenie obnoviteľných zdrojov energie ako doplnkových energetických zdrojov sa navyše môže stať kľúčovým prvkom v rozvoji jednotlivých regiónov, čím môže prispieť k dosiahnutiu lepšej sociálnej a ekonomickej kohézie v krajine. Nespornou výhodou obnoviteľných zdrojov energie je fakt, že projekty na ich využitie sa v porovnaní s konvenčnými riešeniami na báze fosílnych palív stretávajú s podstatne vyššou mierou akceptácie.

Vzhľadom na tieto zjavné environmentálne a ekonomické prínosy sa efektívne využívanie obnoviteľných zdrojov energie dostáva do stále väčšej pozornosti a získava podporu zodpovedných činiteľov a širokej verejnosti na celom svete, Slovensko nevynechávajú.

Legislatívne nástroje na podporu OEZ

V platnej slovenskej legislatíve je podpora rozvoja obnoviteľných zdrojov energie zahrnutá vo viacerých úrovniach, kam patrí:

- povinnosť vstupu energie vyrobenej z OEZ do energetických sietí,
- zníženie administratívnej náročnosti podnikania s OEZ,
- zníženie daňového zaťaženia podnikateľov s OEZ.

V posledných rokoch sa postupne odstraňuje väčšina dotácií do energetiky a ceny energií sa podstatne zreálnujú. K 1. 8. 2001 bol

zriadený Úrad pre reguláciu sieťových odvetví, ktorý k 1. 1. 2003 prevzal aj kompetencie v oblasti cenovej regulácie.

Základným zákonom upravujúcim problematiku obnoviteľných zdrojov energie je zákon č. 70/98 Z. z. o energetike v znení neskorších predpisov, ktorý ustanovuje základný rámec pre výrobu, výkup a rozvod energie. V tomto rámci reguluje aj interakciu energetických zariadení na báze obnoviteľných zdrojov s energetickým systémom. Znamená to stanovenie pravidiel prístupu energie vyrobenej na báze obnoviteľných zdrojov do rozvodných sietí, ktoré prevádzkujú držiteľia licencie na výkup elektrickej energie a tepla, pričom ukladá povinnosť výkupu.

Zákon o energetike ďalej stanovuje výrobcovi energie povinnosť vlastníť licenciu, ktorú žiadateľom vydáva Úrad pre reguláciu sieťových odvetví len na základe splnenia kritéria odbornej spôsobilosti.

V záujme podpory rozvoja obnoviteľných zdrojov energie sú v zákone o energetike z uvedenej povinnosti vyňaté zariadenia:

- a) na výrobu elektriny alebo tepla z obnoviteľných zdrojov v energetických zariadeniach s celkovým inštalovaným výkonom do 5 MWe alebo 5 MWt, ak ide o:
 1. výrobu elektriny v malých vodných elektrárnach a vo veterných elektrárnach,
 2. výrobu elektriny alebo tepla v solárnych zariadeniach a v zariadeniach na využitie geotermálnej energie,
 3. výrobu tepla z bioplynu,
- b) na výrobu elektriny alebo tepla v ostatných energetických zariadeniach s celkovým inštalovaným výkonom do 0,5 MWe alebo 0,5 MWt,
- c) na výrobu plynu z biologicky degradovateľných látok.

Prevádzkovateľ tohoto zariadenia je povinný oznámiť úradu začatie a ukončenie výroby alebo rozvodu elektriny alebo výroby alebo rozvodu tepla alebo výroby alebo rozvodu plynu v tomto zariadení najneskôr 15 dní pred dňom začatia alebo ukončenia výroby alebo rozvodu.

Podpora rozvoja obnoviteľných zdrojov energie sa prejavuje aj vo sfére daňovej legislatívy, konkrétne v zákone č. 366/1999 Z. z. o dani z príjmov fyzických a právnických osôb, ktorý oslobodzuje fyzické aj právnické osoby od dane z príjmov z prevádzky vybraných energetických zariadení v roku uvedenia do prevádzky a v období nasledujúcich piatich rokov.

Fyzické osoby

Od dane je oslobodený príjem z prevádzky malých vodných elektrární do inštalovaného výkonu 1 MW, z prevádzky veterných elektrární, tepelných čerpadiel, solárnych zariadení, zariadení na výrobu bioplynu a zariadení na výrobu biologicky rozložiteľných látok, ktorých doba rozkladu je kratšia ako polovica doby rozkladu porovnateľných látok, neupravených týmto zariadením. Výnimkou sú prírodné látky a materiály, ktoré sú svojou povahou rozložiteľné bez ďalších úprav, zariadenia na využitie geotermálnej energie a zariadenia so združenou výrobou tepla a elektriny do inštalovaného výkonu 10 MW. Od dane je oslobodený príjem

dosiahnutý v kalendárnom roku, v ktorom sa tieto zariadenia uviedli do prevádzky a v bezprostredne nasledujúcich piatich rokoch. Za prvé uvedenie do prevádzky sa považujú aj prípady, keď boli zariadenia rekonštruované, ak príjmy z prevádzky týchto zariadení neboli už oslobodené od dane.

Právnické osoby

Od dane sú oslobodené príjmy z prevádzky malých vodných elektrární do inštalovaného výkonu 1 MW, veterných elektrární, tepelných čerpadiel, solárnych zariadení, zariadení na výrobu bioplynu, zariadení na výrobu biologicky rozložiteľných látok, ktorých doba rozkladu je kratšia ako polovica doby rozkladu porovnateľných látok, neupravených týmto zariadením. Výnimkou sú prírodné látky a materiály, ktoré sú svojou povahou rozložiteľné bez ďalších úprav, zariadenia na využitie geotermálnej energie a zariadenia so združenou výrobou tepla a elektriny do inštalovaného výkonu 10 MW. Od dane je oslobodený príjem dosiahnutý v kalendárnom roku, v ktorom sa tieto zariadenia uviedli do prevádzky, ako aj v bezprostredne nasledujúcich piatich rokoch. Za prvé uvedenie do prevádzky sa považujú aj prípady, keď boli zariadenia rekonštruované, ak príjmy z prevádzky týchto zariadení neboli už oslobodené od dane.

Program na podporu úspor energie a využívanie alternatívnych zdrojov energie

Je ekonomickým nástrojom hospodárskej politiky štátu, prispieva k stabilite ekonomiky SR v oblasti zabezpečovania zvyšovania účinnosti využitia energie pri paralelnom znižovaní negatívneho vplyvu využitia energie na životné prostredie. Cieľom je zvýhodnenie podmienok na investície do energeticky efektívnych zariadení.

Predmetom podpory Programu na podporu úspor energie a využívania alternatívnych zdrojov energie, ktorého platnosť začala 1. 1. 2000 a skončila 31. 12. 2002, bolo stimulovať realizáciu projektov, zameraných na znižovanie energetickej náročnosti odberateľov energie a využitie alternatívnych zdrojov energie, a to prostredníctvom dotácií a návratných finančných výpomocí.

Čerpanie finančných prostriedkov z Programu za rok 2002

V roku 2002 bolo z prostriedkov Programu, ktoré boli vyčlenené v časti rozpočtu „Všeobecná pokladničná správa – nealokované výdavky“, podporených 8 projektov. Štátna účasť predstavovala celkovú sumu 14 507 tis. Sk, z toho bolo vyčlenených na úhradu častí úrokov z úveru 7 937 tis. Sk a na návratnú finančnú výpomoc 6 570 tis. Sk. Účasťou v Programe boli v roku 2002 podporené investície v celkovej hodnote 118 290,08 tis. Sk.

Ide o tieto podporené subjekty

Úhrada častí úrokov:	(Sk)
TEPLO, s. r. o. A. Dubčeka, 965 01 Žiar nad Hronom	4 000 000,-
Ing. Milan Polakovič STOLANA, SNP 442, 935 37 Dolný Pial	544 000,-
SAMŠPORT, s. r. o. Hodžova 261/1, 907 01 Myjava	2 285 000,-
TECHNOTUR, m. p. o. Štefanikova 380, 916 01 Stará Turá	1 108 000,-
Návratná finančná výpomoc:	(Sk)
MIBYT, s. r. o. Zoltána Fábryho 15/100, 079 01 Veľké Kapušany	895 000,-
Službyt, s. r. o. Karpatská 6, 089 01 Svidník	3 000 000,-

BYTTHERM, s. r. o. Hollého 148/46, 957 01 Bánovce nad Bebravou	2 105 000,-
Bratislavská energetická, s. r. o. Palárikova 31, 811 04 Bratislava	570 000,-

Súčasný stav

Vzhľadom na skutočnosť, že dňa 18. 4. 2002 nadobudli na území SR účinnosť Implementačné pravidlá EÚ, ktorých cieľom je zabezpečiť praktickú aplikáciu ustanovení o štátnej pomoci (článok 64 Európskej dohody o pridružení), vznikla potreba modifikovať existujúce programy štátnej pomoci tak, aby sa zabezpečila ich plná kompatibilita s pravidlami Európskej komisie. Je to tiež potrebné preto, aby tieto programy mohli byť následne zaradené do zoznamu existujúcich schém pomoci, ktoré bude EÚ akceptovať. Od roku 2003 budú preto platiť nové zásady Programu.

Na základe predchádzajúcich odporúčaní Úradu pre štátnu pomoc bol Program v spolupráci so Slovenskou energetickou agentúrou transformovaný na program štátnej pomoci, ktorý sa orientuje len na využívanie alternatívnych zdrojov energie a na program pomoci „de minimis“, v rámci ktorého je aj realizácia ostatných opatrení na hospodárne využívanie energie, ktoré boli súčasťou pôvodného Programu.

Nový názov predmetných programov je „Program štátnej pomoci na podporu využitia alternatívnych energetických zdrojov“ a „Program pomoci de minimis na podporu úspor energie a využitia alternatívnych energetických zdrojov“.

Obidve kategórie programov pomoci sa odlišujú celkovou výškou poskytnutej pomoci v roku u jednotlivého príjemcu pomoci, kde pri programoch pomoci „de minimis“ ide o limit 100 000 eur. Výhodou pre poskytovanie pomoci prostredníctvom programu štátnej pomoci je i možnosť spolufinancovania projektov zo zdrojov EÚ. Taktiež existuje reálny predpoklad, že Program štátnej pomoci na podporu využitia alternatívnych energetických zdrojov po jeho schválení Úradom pre štátnu pomoc vo vláde SR, bude možné v súvislosti s využívaním prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ zaradiť do Sektorového operačného programu – Ekonomický rozvoj.

V čase uzávierky tohto čísla (13. 2. 2003) boli obidva Programy v pripomienkovom konaní na Úrade pre štátnu pomoc, keďže každý program štátnej pomoci musí prejsť schvaľovacím procesom na tomto úrade. Následne musí byť Program prerokovaný a schválený aj vo vláde SR, a to prijatím konkrétneho uznesenia vlády SR pre tento program. Pri programoch pomoci „de minimis“ neexistuje táto podmienka, avšak každá pomoc, poskytnutá v rámci týchto programov, sa musí oznámiť Úradu pre štátnu pomoc v lehote do 15 dní od jej poskytnutia.

Riadiaci výbor Programu riadenia rozvoja obnoviteľných zdrojov energie by podľa Uznesenia vlády SR k návrhu koncepcie využívania obnoviteľných zdrojov energie mal byť zriadený do 28. 2. 2003. Aktualizácia návrhu programu by mala byť podľa toho istého uznesenia vykonaná do 31. 3. 2003.

Aktuálne informácie sú k dispozícii na internetovej stránke Ministerstva hospodárstva www.economy.gov.sk

V článku boli použité informácie poskytnuté Ministerstvom hospodárstva SR a informácie publikované na internetovej stránke <http://www.economy.gov.sk/pk/> (Názov materiálu: Koncepcia využívania obnoviteľných zdrojov energie; číslo materiálu 3668/2002-010).

Anton Gérec